

The Relationship between Professional Ethics and Teaching Quality among Faculty Members of Medicine Sciences Aja University

Morteza Moradi doliskani¹, Mojgan Mohammadi mehr^{2*}

¹ Department of Educational Sciences & Psychology, Isfahan University, Isfahan, Iran

² Department of Microbiology, Faculty of Paramedicine, Aja University of Medical Sciences, Tehran, Iran

*Corresponding author: Mojgan Mohammadi mehr, Department of Microbiology, Faculty of Paramedicine, Aja University of Medical Sciences, Tehran, Iran.
Email: mojganmehr20@yahoo.com

Article Info

Keywords: Professional Ethics, Teaching Quality, Students, Professors

Abstract

Introduction: Nowadays, the professional ethics has been very much taken into consideration, so that most professions including teaching, for its particular demands, should have a professional ethics code. The current study aimed to investigate the predictive role of professional ethics in professors' teaching quality of Medical Sciences University; Army-Iran.

Methods: The present study was a descriptive-correlational method and the statistical population consists of all medical sciences university students (979 people), Army-Iran, in 2017-2018 Iranian academic year. The size of sample were, 175 subjects, selected in accordance with Kerjesi & Morgen sampling table using stratified sampling method. The research tools were Najafi et al. Teaching Professional Ethics Questionnaire (2013) and Seraj Teaching Quality method (2002). Data analysis was done through two levels: descriptive (mean and standard deviation) and inferential (Pearson correlation and regression analysis) using SPSS software.

Results: Pearson correlation results showed that there was a meaningful relation between professional ethics and teaching method ($r=0.438$, $p<0.01$). In other words; the more the professional ethics among professors, the more increase in teaching quality. Regression equation results showed that professional ethics has the predictive power of teaching quality (predictive value: 0.384). That is, if other conditions be constant, by increasing one unit of professional ethics, teaching quality will increase to 0.438.

Conclusion: Based on the findings of this study, the professional ethics of the professors of medical sciences university affects their teaching quality, So observing professional and ethical requirements will have an effective-learning influence and teaching quality among the students in this university.

بررسی ارتباط بین اخلاق حرفه‌ای و کیفیت تدریس در بین اساتید دانشگاه علوم پزشکی ارتش

مرتضی مرادی دولیسکانی^۱، مژگان محمدی مهر^۲

^۱ گروه علوم تربیتی و روان شناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران
^۲ گروه میکروبی شناسی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی آجا، تهران، ایران

*نویسنده مسوول: مژگان محمدی مهر، گروه میکروبی شناسی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی آجا، تهران، ایران: ایمیل: mojganmehr20@yahoo.com

چکیده

مقدمه: اخلاق حرفه‌ای موضوعی است که امروزه بسیار مورد توجه قرار گرفته است، به طوری که اکثر حرفه‌ها از جمله حرفه تدریس نیز، به دلیل اقتضات ویژه‌ای که دارد، نیازمند تدوین منشور اخلاق حرفه‌ای مخصوص به خود هستند. این مطالعه با هدف تعیین رابطه‌ی بین اخلاق حرفه‌ای و مؤلفه‌های آن (ویژگی‌های شخصیتی، دانش تخصصی، روش‌های تدریس، دانش روانشناختی، ارزشیابی استاندارد و قوانین آموزشی) با کیفیت تدریس در بین اساتید دانشگاه علوم پزشکی ارتش انجام شد.

روش‌ها: از نظر هدف کاربردی و از نظر روش آن توصیفی و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ارتش که در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۶ مشغول به تحصیل هستند، به تعداد ۹۷۴ نفر بودند. حجم نمونه با مراجعه به جدول کرجسی و مورگان ۱۷۵ نفر و با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای انتخاب شد. ابزار پژوهش پرسشنامه اخلاق حرفه‌ای تدریس نجفی و همکاران (۱۳۹۳) و کیفیت تدریس سراج (۲۰۰۲) بود. تجزیه و تحلیل داده‌ها در دو سطح توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) و استنباطی (همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون) انجام شد.

یافته‌ها: نتایج همبستگی پیرسون نشان داد که بین اخلاق حرفه‌ای و کیفیت تدریس اساتید رابطه معناداری وجود دارد ($r=0/438$ ، $p<0/01$) معنادار می‌باشد. به عبارت دیگر هر چه میزان اخلاق حرفه‌ای در استادان بالاتر باشد، به احتمال بیشتری کیفیت تدریس آنها نیز بالاتر خواهد بود. نتایج معادله رگرسیونی نیز نشان داد که اخلاق حرفه‌ای قدرت پیش‌بینی کنندگی کیفیت تدریس را دارد (مقدار پیش‌بینی ۰/۳۴۸)، به این معنا که در صورت ثابت بودن سایر شرایط با افزایش یک واحد در اخلاق حرفه‌ای، کیفیت تدریس به اندازه ۰/۴۳۸ افزایش خواهد داشت.

نتیجه‌گیری: اخلاق حرفه‌ای استادان دانشگاه علوم پزشکی ارتش کیفیت تدریس آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد، بنابراین رعایت ملزومات حرفه‌ای و اخلاقی اساتید در میزان کیفیت تدریس و اثربخشی یادگیری بهتر و مؤثرتر دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ارتش مؤثر است.

واژگان کلیدی: اخلاق حرفه‌ای، کیفیت تدریس، دانشجویان، استادان

اخلاق (Ethics) دانشی است که از حسن و قبح و خوبی و بدی رفتار بحث می‌کند. مقصود از اخلاق حرفه‌ای نیز مجموعه‌ای از قواعد است که باید افراد داوطلبانه و براساس ندای وجدان فطرت خویش در انجام کار حرفه‌ای رعایت کنند؛ بدون آنکه الزام خارجی داشته باشند یا در صورت تخلف به مجازات‌های قانونی دچار شوند [۱۰]. هدف از اخلاق حرفه‌ای، تعیین مسئولیت‌های اخلاقی است که فرد در شغل خود ضمن پذیرش، در اجرای آنها نیز اهتمام داشته باشد [۱۱].

آموزش عالی، نظامی حرفه‌ای است و مجموعه‌ای از رفتارهای انسانی در شکل دهی فضای اخلاقی آن نقش دارند [۱۲]. در واقع استادان دانشگاه‌ها در نظام حرفه‌ای آموزش عالی به عنوان افرادی که مسئولیت تعلیم و تربیت دانشجویان را بر عهده دارند، باید از اصول اخلاق حرفه‌ای معلمی آگاهی داشته، و به آن پایبند باشند [۱۳]. اخلاق در آموزش عالی که برخی آن را به اخلاق حرفه‌ای و شغلی تقسیم کرده‌اند (قراملکی، ۱۳۸۸)، عموماً در چهار بعد آموزشی، پژوهشی، دانشجویی و مدیریتی مورد بررسی قرار می‌گیرد که بی‌شک یکی از مهم‌ترین زمینه‌های آن مربوط به تدریس و رعایت ملزومات اخلاقی و حرفه‌ای در آن است [۲]. اخلاق در تدریس شاخه‌ای از اخلاق در آموزش عالی است که مشخص‌کننده‌ی مسئولیت‌های حرفه‌ای یک استاد در تدریس و آموزش است [۱۳]. در واقع تدریس به عنوان بخشی تنومند و مهم از فرایند تعلیم و تربیت، نیازمند مهارت در اجرای روش‌های مناسب و ملاحظات اخلاقی خاص حرفه تدریس است [۱۴].

در سایر نقاط جهان، پرداختن به اخلاق تدریس در دهه‌های اخیر مطرح شده است. افرادی تدریس را به عنوان حرفه‌ای مطرح کرده‌اند که ماهیتی اخلاقی دارد، به صورتی که اخلاق در همه اجزای آن جاری است [۱۵، ۱۶]. امروزه پرداختن به اصول اخلاق تدریس در قالب‌های تدوین شده رواج یافته است. و معلمان و استادان، هنگام ورود به موسسه یا محیط آموزشی باید از محتوای آنها آگاه شوند و در طول انجام خدمت آنها را به کار گیرند.

برای به کارگیری اصول اخلاقی توسط مدرسان و استادان، لازم است این اصول در آموزش مدرسان، استادان و توسعه علمی آنها مد نظر قرار بگیرد [۱۷]. در واقع وظیفه شناسی و احساس مسئولیت در برابر تعهدات شغلی، به ویژه در حوزه تعلیم و تربیت ابعاد گسترده فرازمانی خواهد داشت. فراگیر از معلم خود تنها حساب و کتاب یاد نمی‌گیرد، بلکه تمام خصوصیات اخلاقی ایشان را مدنظر داشته، رفتار و کردار معلمش را به عنوان رفتار صحیح و الگو می‌شناسد. اگر استاد سر ساعت معین وارد کلاس شود و سر ساعت مقرر درس را به اتمام برساند، این حس را در وجود دانش آموز القاء می‌کند که انضباط و هدر ندادن وقت از

تعلیم و تربیت فراگیران در هر نظام آموزشی در چرخه‌هایی از فرایند تدریس و یادگیری تحقق می‌یابد. بطوری که تحت تأثیر افکار سنتی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی، انتظار می‌رود بیشترین میزان یادگیری و تغییرات رفتاری دانشجویان در هنگام تدریس شکل گیرد [۱]. لازمه این امر توجه به امر کیفیت روش تدریس به عنوان یکی از مهمترین مؤلفه‌های برنامه درسی است، تا با در نظر گرفتن مؤلفه‌های کیفیت آموزشی ابزاری مفید برای ایجاد یادگیری با معنا در یادگیرندگان باشد [۲].

مقوله‌ی ارتقای کیفیت آموزشی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش دنیا در چند دهه اخیر مورد توجه قرار گرفته است. به گونه‌ای که در سال ۲۰۰۵ بیش از ۷۰ سازمان تخصصی این حوزه در ۴۸ کشور جهان ایجاد شده است [۳]. بنابراین یکی از مقوله‌های مهم در اعتباربخشی (Accreditation) و رسالت مهم دانشگاه‌ها یعنی تحقق امر یادگیری مؤثر، وابسته به امر کیفیت آموزش و تدریس می‌باشد. پژوهش درباره کیفیت تدریس در دانشگاه از جمله مهمترین مسائلی است که از یک سو بازخورد مناسب برای تجزیه و تحلیل مسائل آموزشی، تصمیم‌گیری‌های اساسی و برنامه‌ریزی‌های راهبردی در اختیار مسئولان و دست‌اندرکاران آموزش عالی قرار می‌دهد و از سوی دیگر، مدرسان با آگاهی از کیفیت عملکرد خود در جریان تدریس قادر خواهند بود به اصلاح شیوه‌ها و روش‌های آموزشی، ارزشیابی آموزشی و در نتیجه افزایش کیفیت تدریس خود بپردازند [۴]. کیفیت تدریس آن چیزی است که دانشجویان و اعضای هیأت علمی آن را تدریس اثربخش می‌دانند که مؤلفه‌های کلی تدریس و یادگیری را در بر دارد [۵]. برخی دیگر بر این باورند که منظور از کیفیت بخشی تدریس، بررسی میزان مؤثر بودن فعالیت‌های آموزشی است که شامل مهارت‌های تدریس، انگیزش، شخصیت رفتار در کلاس و توانایی علمی استاد می‌شود [۶]. در آموزش عالی اعضای هیأت علمی بزرگترین نقش را در بهبود کیفیت آموزش ایفا می‌کنند و بدیهی است که دانش تخصصی استادان هنگامی می‌تواند کارایی خوبی داشته باشد که با سبک‌ها و باید و نبایدهای مورد بهره‌برداری مخاطبان قرار گیرد [۷].

پذیرفتن هر نقشی، مسئولیت‌های به دنبال دارد که ایفای این مسئولیت‌ها، جنبه‌های اخلاقی بسیاری دارد که باید به آنها توجه کرد [۸]. پس هر نقش را می‌توان حرفه نامید که مسئولیت‌های خاصی به همراه دارد. اصولاً صاحبان حرفه، تجارب و سوابق خاصی دارند. جامعه برای دریافت خدمات آنان، به کاربرد مسئولانه این تجارب و معلومات متکی است. برخورداری از دانش، قدرت و اختیار زیادی به صاحب حرفه می‌بخشد. این قدرت و اختیار اگر بدون رعایت جنبه‌های اخلاقی به کار برده شود، خطر استفاده نامناسب را درون خود دارد [۹].

روش ها

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش آن توصیفی-همبستگی می باشد. جامعه آماری پژوهش شامل تمام دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ارتش در سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۷ مشغول به تحصیل به تعداد ۹۴۷ نفر هستند، بودند، که از بین آن‌ها ۱۷۵ با مراجعه به جدول کرجسی و مورگان و با استفاده از روش نمونه‌گیری تصافی طبقه‌ای (طبقه دانشکده‌ها) انتخاب شدند.

معیارهای ورود به مطالعه شامل این موارد بود:
 ۱- دانشجویان حداقل دو نیمسال تحصیلی را گذرانده باشند،
 ۲- دانشجویانی که حداقل ۴۰ واحد نظری را در کلاس درس داشته اند و از تدریس اساتید در کلاس درس بهره مند شده‌اند،
 ۳- دانشجویان قادر به در اختیارگذاشتن اطلاعات خود از تدریس و ویژگی‌های اخلاقی و حرفه‌ای استادان خود در کلاس و خارج از کلاس را داشته باشند. معیارهای عدم ورود نیز شامل این موارد بود: ۱- دانشجویان ورودی جدید که در هیچ کلاسی تجربه تدریس اساتید را نداشته‌اند.

ابزارهای پژوهش

پرسشنامه اخلاق حرفه ای تدریس: این پرسشنامه توسط نجفی و همکاران (۱۳۹۳) ساخته شده است. برای تدوین پرسشنامه با استفاده از مبانی نظری و سوابق پژوهشی مرتبط با اصول و معیارهای اخلاقی تدریس اثربخش طراحی شده است. این پرسشنامه از ۴۸ آیتم در قالب ۶ مؤلفه کلی ویژگی‌های شخصیتی، اشراف بر محتوا، تسلط بر شیوه‌های تدریس، شناخت ابعاد مختلف یادگیرنده، ارزشیابی استاندارد و رعایت قوانین آموزشی طراحی شده است. پیوستار پاسخ‌های آن در مقیاس لیکرت از خیلی کم (یک امتیاز) تا خیلی زیاد (۵ امتیاز) تنظیم شده است. روایی صوری و محتوایی آن توسط ۱۹ نفر از متخصصان دانشگاهی مورد تأیید قرار گرفته است. همچنین پایایی پرسشنامه در یک مطالعه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰.۹۲٪ گزارش شده است [۱۱]. نجفی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش دیگر برای امتیازدهی در این ابزار، میانگین مجموع نمرات گویه‌های هر مؤلفه به عنوان مبنای در نظر گرفته شده است و با توجه به طیف پنج‌سجه‌ای لیکرت نقطه برش میانی پرسشنامه ۳ به دست آمده است. همچنین در راستای به دست آوردن میانگین جامعه، از آنجایی که پارامترهای آماری جامعه، نامعلوم ولی ثابت بود، در پژوهش ذکر شده براساس نمونه برآورد شد، در نتیجه براساس میانگین طیف مورد استفاده در پرسشنامه به طور فرضی میانگین جامعه ۳ به دست آمد [۱۲]. میزان پایایی این ابزار در پژوهش حاضر با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۹ بدست آمد.

وظایف هر فرد در جامعه است [۱۸]. بنابراین به تصویر کشیدن جنبه‌های اخلاقی حرفه‌ای خاص، مانند تدریس و تفکیک مبانی نظری و عملی آن از سایر ابعاد حرفه‌ای موجود در آن (مانند مهارت در اجرای روش‌های تدریس، یا ارزشیابی) به نظام آموزشی و به ویژه استادان در رعایت آن موارد در داشتن تدریس اخلاقی کمک می کند [۱۹]. در مقابل زمانی که استاد خود را دانای مطلق تلقی کند، از روش‌های تدریس یکنواخت و تکراری استفاده کند [۲۰]، در برخورد با امور مختلف دانشجویان نگاه مشاور گونه‌ای نداشته باشد [۲۱]، نمی‌تواند مسئولیت خود را به درستی انجام دهد. بنابراین برخورداری اعضای هیأت علمی از قابلیت‌ها و صلاحیت‌های حرفه‌ای و الزام آنان به رعایت مجموعه‌ای از اصول و استانداردهای حرفه‌ای در فرایند تدریس نقش تعیین کننده‌ای در افزایش کیفیت تدریس آنها دارد [۲۲].

پژوهش‌های انجام شده نیز حاکی از اهمیت اخلاق حرفه‌ای در تدریس استادان دانشگاه می‌باشد. تمرکز اصلی این مطالعات بر اهمیت اخلاق حرفه‌ای در تدریس اعضای هیأت علمی [۲۳]، تأکید بر اخلاق بین فردی، شایستگی‌های علمی- تخصصی، شخصیتی- رفتاری و روانی دانشجویان [۲۱]، رعایت قوانین آموزشی [۲۴]، تأثیر اخلاق حرفه‌ای استادان در خودکارآمدی دانشجویان [۲۵] و اهمیت یک چارچوب خاص اخلاقی برای معلمان می‌باشد [۲۶].

در سال‌های اخیر دانشگاه‌های علوم پزشکی نیز مسأله ارتقای کیفیت آموزش و تدریس را همواره مورد توجه قرار داده‌اند، و روز به روز نیز اهمیت بیشتری پیدا می‌کند [۲۷]. به منظور انتقال مفاهیم علمی، شاخص‌های تدریس مؤثر و با کیفیت با مؤلفه‌های اکتسابی مورد نیاز است؛ از این‌رو استادان دانشگاه‌های علوم پزشکی باید در انجام مسئولیت تدریس خود مشخصه‌های اخلاق حرفه‌ای را در تدریس خود داشته باشند، به طوری که سایه اخلاق و تخصص در تمام ابعاد تدریس آنها جلوه‌گر باشد. از آنجا که تاکنون پژوهشی در این زمینه در دانشگاه علوم پزشکی ارتش انجام نشده است، توجه به ویژگی‌های اخلاقی و حرفه‌ای استادان این دانشگاه می‌تواند در تحقق بخشی یادگیری مؤثر دانشجویان و در نتیجه در تحقق بخشی اهداف آموزشی دانشگاه مؤثر باشد، تا در نهایت فارغ التحصیلانی متخصص و زبده را از این دانشگاه وارد بازار کار کنند. بنابراین هدف از انجام این پژوهش بررسی تعیین رابطه‌ی بین اخلاق حرفه‌ای و مؤلفه‌های آن (ویژگی‌های شخصیتی، دانش تخصصی، روش‌های تدریس، دانش روانشناختی، ارزشیابی استاندارد و قوانین آموزشی) با کیفیت تدریس در بین اساتید دانشگاه علوم پزشکی ارتش می‌باشد. با استناد به آنچه گفته شد فرضیه‌ی زیر قابل تدوین است:

✓ اخلاق حرفه‌ای قابلیت پیش‌بینی کیفیت تدریس اساتید دانشگاه علوم پزشکی را دارد.

پس از بیان اهمیت و اهداف پژوهش از کلیه دانشجویان دانشکده‌ها درخواست خواهد شد تا پرسشنامه را به دقت تکمیل نمایند. پس از موافقت دانشجویان، توضیحات لازم را درباره محرمانه ماندن اطلاعات داده شد و به آنها اطمینان داده شد که داده‌ها بدون نام و فقط برای استفاده در پژوهش جمع‌آوری می‌شوند. اجرای هر پرسشنامه بر روی هر آزمودنی به طور متوسط ۱۰ تا ۱۵ دقیقه طول کشید و طول مدت اجرای پرسشنامه ۸ روز بود. رعایت صداقت در ثبت اطلاعات و تجزیه و تحلیل داده‌ها، رعایت اخلاق در انتشار نتایج و رعایت مالکیت مادی و معنوی نتایج پژوهش و ارائه گزارش به نمونه‌ها در صورت تمایل و قدرانی از کلیه دانشجویان انجام گردید. با توجه به حضور مستمر پژوهشگر و همکاری شایسته دانشجویان در طی ۱۴ روز همه پرسش‌نامه‌ها جمع‌آوری شدند (نرخ پاسخ‌دهی ۱۰۰ بود و ریزشی وجود نداشت).

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در سطح توصیفی از میانگین و انحراف استاندارد و در سطح استنباطی از آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون استفاده شد و برای تحلیل داده‌ها از نسخه SPSS ۱۹ استفاده شد.

یافته‌ها

جدول (۱) شاخص‌های توصیفی میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. بر این اساس میانگین متغیر کیفیت تدریس ۸۸/۰۹ می‌باشد. میانگین متغیر اخلاق حرفه‌ای ۱۸۹/۸۶ می‌باشد.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد
کیفیت تدریس	۸۸/۰۹	۵/۲۰
اخلاق حرفه‌ای	۱۸۹/۸۶	۱۶/۴۰

حرفه‌ای) و متغیر ملاک (کیفیت تدریس) رابطه خطی وجود ندارد.

فرضیه پژوهش: اخلاق حرفه‌ای قابلیت پیش‌بینی کیفیت تدریس اساتید دانشگاه علوم پزشکی را دارد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون استفاده گردید. جدول (۲) نتایج همبستگی پیرسون بین اخلاق حرفه‌ای و کیفیت تدریس را نشان می‌دهد که بر اساس آن رابطه کیفیت تدریس با اخلاق حرفه‌ای برابر با $P < 0/01$ می‌باشد که این مقدار در سطح معناداری $P < 0/05$ معنادار می‌باشد. همبستگی مثبت بین کیفیت تدریس و اخلاق حرفه‌ای نشان می‌دهد که هرچه میزان اخلاق حرفه‌ای در اساتید بالاتر باشد، به احتمال بیشتری کیفیت تدریس آنها بالاتر خواهد بود. با توجه به این نتایج فرضیه تحقیق که بیان می‌کند " بین اخلاق حرفه‌ای و کیفیت تدریس در میان استادان

پرسشنامه کیفیت تدریس سراج (۲۰۰۲): پرسشنامه کیفیت تدریسی که در این پژوهش استفاده شده است، از پرسشنامه کیفیت تدریس سراج اقتباس شده است. به منظور نمره‌گذاری این مقیاس ۲۱ ماده‌ای برای هر یک از پنج گزینه: خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم، خیلی کم به ترتیب مقادیر ۵ تا ۱ در نظر گرفته شده است که هر یک از گویه‌های این پرسشنامه چهار بعد طرح درس، اجرای تدریس، ارزشیابی تدریس، روابط بین فردی را در بر می‌گیرند. شعبانی ورکی و حسین‌قلی‌زاده در پژوهشی روایی این ابزار را با استفاده از روایی سازه بررسی کردند و بر مبنای چهار ویژگی اصلی کیفیت تدریس از تحلیل عاملی با چرخش واریماکس متعامد استفاده شد و مؤلفه‌های چهارگانه با عنوان عوامل و با در نظر گرفتن ارزش ویژه یک به عنوان نقطه برش برای هر زیرمجموعه از گویه‌ها چهار عامل اصلی به دست آمد. ضریب پایایی پرسشنامه نیز در نتیجه محاسبه آلفای کرونباخ برابر با ۸۶/۵۵ بدست آمد [۴]. در این مطالعه برای تأیید روایی محتوایی پرسشنامه از نظرات ۳ متخصصین علوم تربیتی گرایش برنامه‌ریزی درسی (دو نفر استاد تمام و یک نفر دانشیار) استفاده شده است که روایی آن توسط آنها مورد تأیید قرار گرفت، و پایایی پرسشنامه نیز با کمک ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۳ به دست آمد.

روش اجرا بدین صورت بود که پژوهشگر پس از تعیین جامعه آماری خود (کلیه دانشجویان مشغول به تحصیل دانشگاه علوم پزشکی ارتش در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۱۳۹۶)، بعد از تعیین حجم نمونه، با اخذ معرفی‌نامه و اجازه از دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی ارتش به محیط پژوهش مراجعه شد و

آزمون آماری فرضیه

بررسی فرضیه‌ی تحقیق نیازمند استفاده از آزمون‌های پارامتریک همبستگی و رگرسیون است که خود دارای پیش فرض نرمال بودن توزیع پراکندگی نمرات و خطی بودن رابطه متغیر پیش بین و ملاک می‌باشد. برای بررسی نرمال بودن داده‌ها از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف استفاده شد که نتایج آن نشان داد با توجه به مشخص بودن مقدار آماره Z و سطح معناداری، از آنجایی که مقدار آماره Z برای هیچ یک از متغیرهای کیفیت تدریس، اخلاق حرفه‌ای و مولفه‌های آن معنادار نمی‌باشد ($P > 0/05$)، می‌توان نتیجه گرفت که توزیع نمرات متغیرها نرمال می‌باشد. برای بررسی رابطه‌ی خطی بودن متغیرها نیز نتایج آزمون خطی نشان داد که از آنجا که مقدار F در عامل خطی بودن برای اخلاق حرفه‌ای از ۰/۰۵ بیشتر نشده است، می‌توان نتیجه گرفت که بین متغیر پیش بین (اخلاق

دانشگاه علوم پزشکی ارتش رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. " تأیید می‌گردد.

به منظور تعیین سهم اخلاق حرفه‌ای در پیش بینی کیفیت تدریس نیز از تحلیل رگرسیون استفاده گردید که نتایج آن در ادامه آورده شده است. در جدول (۳) مقدار R همبستگی بین متغیر پیش بین با متغیر ملاک را نشان می‌دهد و R^2 مقدار ضریب تعیین یا به عبارتی مقدار واریانس از متغیر ملاک است که توسط متغیر پیش بین تبیین می‌شود. با توجه به این توضیحات، اخلاق حرفه‌ای وارد معادله گردیده است و مقدار همبستگی آن با متغیر کیفیت تدریس ۰/۴۳۸ می‌باشد و ۱۹/۲٪ از تغییرات کیفیت تدریس را تبیین می‌نماید. براساس آماره F و سطح معناداری آن در جدول فوق که به این سؤال پاسخ می‌دهد که آیا مقدار واریانس تبیین شده توسط متغیر پیش بین به لحاظ

آماره معنادار می‌باشد یا خیر، ملاحظه می‌گردد که با توجه به مقدار آن ($F = ۴۱/۰۷$) که در سطح اطمینان ۰/۹۹ معنادار می‌باشند، میزان ضریب همبستگی چندگانه و ضریب تبیین بدست آمده معنادار می‌باشند.

بر اساس اطلاعات جدول (۴) و مقدار ضریب استاندارد β ملاحظه می‌شود که تأثیر اخلاق حرفه‌ای در پیش بینی کیفیت تدریس مثبت و به اندازه ۰/۴۳۸ می‌باشد که با توجه به مقدار آزمون t و سطح معناداری آن، این مقدار معنادار می‌باشد. مقدار β برای این متغیر نشان می‌دهد که در صورت ثابت بودن سایر شرایط با افزایش یک واحد در اخلاق حرفه‌ای به اندازه ۰/۴۳۸ واحد افزایش در نمره کیفیت تدریس خواهیم داشت.

جدول ۲. همبستگی بین متغیر اخلاق حرفه‌ای و کیفیت تدریس

کیفیت تدریس		متغیر
سطح معناداری	ضریب همبستگی (r)	اخلاق حرفه‌ای
۰/۰۰۱	۰/۴۳۸	

جدول ۳. خلاصه نتیجه معادله رگرسیون با متغیر ملاک کیفیت تدریس

متغیر وارد شده به معادله	ضریب همبستگی (R)	ضریب تعیین (R ²)	F	سطح معناداری
اخلاق حرفه‌ای	۰/۴۳۸	۰/۱۹۲	۴۱/۰۷	۰/۰۰۱

جدول ۴. ضرایب رگرسیونی استاندارد و غیراستاندارد متغیر پیش‌بین

مقدار ثابت	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد		سطح معناداری
	B	خطای استاندارد	β	آماره T	
۶۱/۷۱	۴/۱۲	-	۱۴/۹۴	۰/۰۰۱	مقدار ثابت
۰/۱۳۹	۰/۰۲۲	۰/۴۳۸	۶/۴۰	۰/۰۰۱	اخلاق حرفه‌ای

بحث

حاکمی از رابطه‌ی معنادار بین اخلاق حرفه‌ای و کیفیت تدریس اساتید است، و اخلاق حرفه‌ای پیش‌بینی کننده‌ی قدرتمندی در کیفیت تدریس آنهاست [۲۸، ۲۳، ۲۲، ۲۹]. در پژوهشی دیگر یک چارچوب برای دوره‌های اخلاق حرفه‌ای در آموزش اساتید ارائه شد که در آن ملاحظات اولیه اخلاقی را در اختیار معلمان قرار می‌دهد. هدف از ارائه چنین چارچوبی تأمین استقلال اخلاقی دانشجویان و احترام بیشتر به آنها در محیط دانشگاه بود [۲۶] که با نتایج این پژوهش همسو می‌باشد. در مطالعه‌ی دیگر «اصول اخلاقی تدریس» مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن به صورت سه هنجار کلی یعنی صداقت در ارائه موضوعات و محتوا در تدریس، اداره و هماهنگی کلاس بر اساس اصول دموکراتیک و ایجاد محیطی در جهت رشد همه جانبه فراگیران [۲۹]. نتایج این مطالعه نیز می‌تواند همسو با یافته‌های پژوهش حاضر باشد.

این پژوهش با هدف بررسی نقش پیش‌بینی کنندگی اخلاق حرفه‌ای در کیفیت تدریس اساتید دانشگاه علوم پزشکی ارتش انجام شد. یافته‌ها نشان داد که بین اخلاق حرفه‌ای و کیفیت تدریس اساتید دانشگاه علوم پزشکی رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر نتایج نشان داد که هر چه میزان رعایت و پایبندی اساتید به ملزومات اخلاق حرفه‌ای بیشتر باشد، به احتمال بیشتری کیفیت تدریس آنها بیشتر و با اثربخش‌تر خواهد بود. نتایج پیش‌بینی این مطالعه نیز نشان داد که متغیر اخلاق حرفه‌ای قادر به پیش‌بینی تغییرات متغیر کیفیت تدریس است. به عبارت دیگر در صورت ثابت بودن سایر شرایط، با افزایش میزان اخلاق حرفه‌ای اساتید می‌توان پیش‌بینی کرد که کیفیت تدریس آنها بیشتر شده است. این یافته‌ها با نتایج برخی پژوهش‌ها همسو می‌باشد و نتایج همه یا بخشی از آنها

از امکانات کمک آموزشی و چندرسانه‌های آموزشی و تکنولوژی آموزشی، قابلیت استفاده از روش‌های تدریس برای پرورش خلاقیت و تفکر انتقادی دانشجویان، استفاده از ارزشیابی‌های تشخیصی برای غربالگری توانایی‌های اولیه دانشجویان، آگاهی از ملاحظات اخلاقی در برگزاری امتحانات، هدایت و راهنمایی دانشجویان برای انجام فعالیت درسی، مهارت در توجه و گوش دادن به سوالات و جواب‌های دانشجویان محقق می‌شود و یادگیری دانشجویان در محیط‌های واقعی و عملی قابل مشاهده است، و در نهایت اهداف دانشگاه‌ها که همان تربیت نیروی متخصص، زبده و کارآمد است به خوبی محقق می‌شود.

نتیجه‌گیری

با نظر به تأیید رابطه‌ی بین اخلاق حرفه‌ای و کیفیت تدریس، توجه اساتید به ویژگی‌های اخلاقی و حرفه‌ای خود در فرایند تدریس و در جریان یاددهی-یادگیری در کلاس تدریس امری ضروری است، به طوری در چرخه‌ی تدریس، هر چه استادان در تعاملات خود با دانشجویان ویژگی‌های اخلاقی و حرفه‌ای بودن خود را به نحو مطلوبی بروز دهند، کیفیت تدریس به احتمال زیادی بیشتر خواهد بود. تدریس اقتضائات خاص خود را دارد و شخصیت استاد در کنار تجارب علمی و دانشی، در ایجاد شرایط یادگیری و تغییر و تحول فراگیران بسیار مؤثر خواهد بود.

از جمله محدودیت‌های این پژوهش این بود که داده‌های آن از جامعه هدف دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ارتش جمع آوری شده است، بنابراین در تعمیم نتایج این پژوهش به سایر دانشگاه‌های وابسته به وزارت بهداشت و وزارت علوم باید محتاط بود. با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود که:

- ۱- استانداردها و آیین‌نامه‌های اخلاقی توسط متولیان دانشگاه علوم پزشکی ارتش برای اعضای هیأت علمی این دانشگاه تدوین گردد،
- ۲- آگاهی بخشی به اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ارتش از چهارچوب‌های اخلاقی حرفه خود و میزان رابطه‌ی آن با کیفیت تدریس،
- ۳- قرار دادن فرایند تصمیم‌گیری اخلاقی تدریس در سرفصل‌های دوره‌های یادگیری الگوهای تدریس استادان دانشگاه علوم پزشکی ارتش به منظور بهبود کیفیت تدریس آنها،
- ۴- شرکت استادان دانشگاه علوم پزشکی ارتش در کارگاه‌های علمی و سمینارها و کنگره‌های علمی و نیز فرصت‌های مطالعاتی برای آگاهی بخشی از مؤلفه‌های اخلاق حرفه‌ای و تقویت علمی آنان در زمینه تدریس.

ملاحظات اخلاقی

این مقاله حاصل از اجرای طرح پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ارتش با شماره مصوب ۹۹۶۸۲۵ می‌باشد.

در تبیین این یافته‌ها می‌توان بیان کرد که برخورداری اعضای هیأت علمی از قابلیت‌ها و صلاحیت‌های حرفه‌ای و الزام آنان به رعایت مجموعه‌ای از اصول و استانداردهای حرفه‌ای در فرایند تدریس نقش تعیین کننده‌ای در افزایش اثربخشی فعالیت‌های آموزشی در دانشگاه دارد. دانشگاه کینگزویل (University-Kingsville) استانداردها و اصول اخلاقی را در این موارد شناسایی و ارائه می‌کند: دریافت پیشنهاد دانشجویان و تلاش در جهت بهبود دوره‌های آموزشی، گنجاندن فعالیت بحث گروهی به عنوان بخشی از اهداف کلاسی، دادن فرصت تجدیدنظر به دانشجو در بحث تکالیف قبل از نمره دادن نمره نهایی ذکر می‌کنند [۳۰]. علاوه بر اینها رفتار کلاسی، سابقه تدریس، روش تدریس، شخصیت فردی، تدریس سؤال محور و توأم با مشارکت دانشجویان و قدرت ارتباط می‌تواند بر کیفیت تدریس اساتید اثرگذار باشد [۳۱،۳۲].

با توجه به آنچه گفته شد می‌توان اهمیت نگاه دانشجویان را (به عنوان ذی‌نفعان نظام آموزش عالی) در تعریف و تبیین اخلاق حرفه‌ای در تدریس استادان استنباط کرد. به عبارت دیگر این حقیقت روشن می‌شود که بین درک ضرورت توجه به استراتژی‌های متنوع تدریس و افزایش آگاهی از پیشرفت‌های علمی، درک ماهیت ارزشیابی و ضرورت استفاده از روش‌های ارزشیابی متناسب با برنامه درسی و تدریس از سوی اساتید با آنچه که مورد نظر دانشجویان است فاصله وجود دارد. بنابراین، نیاز به توجه بیشتر از سوی اساتید در زمینه درگیر کردن دانشجویان در موارد آموزشی جدید، مناسب و مرتبط با واحد درسی، تلفیق فعالیت‌های آموزشی و یادگیری با نتایج پژوهش‌های مربوط، آمادگی لازم و کافی برای همه فعالیت‌های آموزشی، ارتقای رشد فکری و شخصی همه دانشجویان، محترم شمردن حق دانشجویان در داشتن نظرات و دیدگاه‌های علمی متفاوت، رعایت شأن دانشجو و برخورد احترام‌آمیز با آنان، انجام ارزشیابی معتبر، مرتبط، منصفانه و پیوسته از عملکرد دانشجویان، رعایت شأن و احترام همکاران و برخورد مؤدبانه با آنان، توسعه روح همکاری و همدلی با همکاران در انجام وظایف حرفه‌ای، ارائه پیشنهادها و راه‌های سازنده برای بهبود اقدامات و فعالیت‌های دانشگاه، اختصاص زمان و فرصت کافی برای مطالعه دروسی که باید تدریس شود، از جمله مسائلی است که استاد در فرایند یاددهی یادگیری به آنها بیایندیشد و عمل کند [۳۳].

بنابراین، اگر استاد دانشگاه در تدریس و فرایند یاددهی-یادگیری کلاس درس و حتی خارج از آن خود را کاملاً مقید به اصول اخلاق حرفه‌ای بداند، متغیرهای کیفیت تدریس از جمله طرح درس و استفاده از روش‌ها و فنون مناسب در فرایند یادگیری، ارائه محتوای سازماندهی شده و کاربردی برای دانشجویان، سازماندهی منظم و منطقی محتوای درس، استفاده

نویسندگان این مقاله بر خود لازم می‌داند که از معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه علوم پزشکی ارتش، همچنین کارکنان دانشگاه، اساتید دانشکده‌ها و دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی ارتش که در انجام این پژوهش اینجانب را یاری نمودند، کمال تشکر و قدردانی را داشته باشند.

تضاد منافع

بین نویسندگان هیچ گونه تضاد منافی در این پژوهش وجود نداشت.

منابع

- Gholami Kh, Asadi M. Professional experience of professors in relation to the phenomenon of effective teaching in higher education. *J Theory Practice in Curric*. 2014;1(2):5-26.
- Zin abadi H, Abas zadegan B. Citizenship Behavior in Teaching: Reflection on the Role of Professor's Professional Ethics. *Journal Curri Stud High Educ*. 2016;6(12):27-46.
- Teeroovengadam T, Ashley k. Measuring service quality in higher education: Development of a hierarchical model (HESQUAL). *Qual Assuran Educ*. 2016;24(2):244-258.
- Shabanivaraki B, Hossein gholizadeh R. Examining the quality of teaching at the University of Science. *J Res Plan High Educ*. 2007;12(1):1-22.
- Marsh H.W, Muthén B, Asparouhov T, Lüdtke O, Robitzsch A, Morin A, Trautwein U. Exploratory Structural Equation Modeling, Integrating CFA and EFA: Application to Students' Evaluations of University Teaching. *Structural Equa Model*. 2009;16:439-476.
- Pakmehr H, Jafari sani H, Saeedi rezvani M, Kareshki H. The Role of Teaching Teachers and Its Contributors in Developing Students' Critical Thinking: Opportunities and Challenges of the Curriculum in Higher Education. *J Educ Psychol Stud*. 2013;9(16):17-39.
- Biggs B. Teaching for quality learning at university: What the student does. McGraw-Hill Educ; 2011.
- Mahmodi A, Khani L, Ghafari M. Correlation between moral intelligence and altruism with nurses' attitudes towards patient rights. *J Nurs Educ*. 2017;5(2):49-56.
- Imanipour M. Principles of Professional Ethics in Education. *Iranian J Ethics and Med His*. 2013;5(6):27-41.
- Dingwall R, Iphofen R, Lewis J, Oates J. Towards Common Principles for Social Science Research Ethics: A Discussion Document for the Academy of Social Sciences. *Advances in Research Ethics and Integrity*. 2017;1:111-123.
- Sobhani nejat M, Najafi H, Jafari harandi R, Farmahini farahani M. Teaching ethics components from students' point of view: Qom University of Medical Sciences. *J Med Educ Strateg*. 2015;6(7):399-403.
- Soltanzadeh V, Amrahi A, Esm hosseni Gh. The Status of Professional Ethics Standards for Faculty Members from the Perspective of Nursing Students. *J Educ Strateg*. 2015;1(7):19-23.
- Peters R. Ethics and Education (Routledge Revivals). Routledge; 2015.
- Moradi doliskani M, Saeedi rezvani M, Moradi R. Explain the position of professional ethics in teaching Islamic courses in universities. National Conference on Science and Professional Ethics at Allameh Tabataba'i School; 2015.
- Pring R. Education as a moral practice. *Journal of moral education*. 2001;30(2):101-112.
- Carr David. Professionalism and ethics in teaching. Routledge, London; 2005.
- Motalebifard A, Nave Ebrahim A, Mohsenzadeh F. Examination and identification of professional and ethical markers in teaching and teaching from the point of view of MS students: a qualitative study. *J Ethic in Sci Technol*. 2012;6(4):1-8.
- Mahalati H. Educational Ethics Teachings. *Ethical res*;2015;4(15):54-63.
- Bironi kashani R, Bagheri Kh. Principles and principles of teaching ethics based on the philosophy of Islamic ethics. *J Psychol and Educ Sci*. 2009;38(3):115-135.
- Mohebiamin S, Rabie M. The quality of teaching is based on the experience of nursing students. *Journal of Clinical Research in Health Sci*. 2016;2(4):244-255.
- Moradi doliskani M, Saeedi rezvani M, Karami M, Aminkhandaghi M. Identifying Standards and Components of Professional Ethics Teachers of Islamic Education. *J Culture Islamic Univ*. 2017;6(4):473-494.
- Najafi H, Maleki H, Farmahini farahani M, Jafari harandi R. Evaluation of Professional Ethics Dimensions of faculty members' teaching from the viewpoint of students at Shahed University School of Medicine. *J Med Educ Dev*. 2017;9(2):93-102.
- Sobhani njeat M, Baghai M, Najafi H. The Study of the Application of Professional Ethics in Teaching among Faculty Members of Imam Khomeini Marine Science University of Noshahr. *J Marine Sci Educ*. 2018;4(9):1-16.
- Omidi M, Najafi H, Basat Nia M, Alifat A. Studying the Factors Affecting the Evaluation of

Teachers by Faculty Members and Students of Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences. *Dev step med educ.* 2017;13(29):200-204.

25. Soltan Arabshahi S. K, Mashkoh Z, Keyrkah M. The Relationship between Professional Ethics of Professors and Self-efficacy of Midwifery Students of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences in Yazd. *J Med Educ Dev Cent.* 2017;11(2):161-172.

26. Bryan R, Warnick S, Silverman K. A Framework for Professional Ethics Courses in Teacher Education. *J Teach Educ.* 2011;3(62):273-285.

27. Moradi R, Mohammadi mehr M, Nojomi F, Khazai A. The position of educational design patterns in the design and production of electronic content. *J Educ Stud Army Med Univ.* 2017;4(1):41-50.

28. Gluchmanova M. The Importance of Ethics in the teaching Profession. *Procedia-Social Behav Sci.* 2015;176:509-513.

29. Strike K, Soltis JF. *The ethics of teaching.* Teachers College Press; 2015.

30. Mundy M.A, Kupczynski L, Ellis J.D, Salgado R.L. Setting the standard for faculty professional development in higher education. *J Academic Bus Ethic.* 2012;5(1):1-9.

31. Tofighian T, Monadi H, Nasolahi S, Rakhshani M.H. Prioritizing Effective Teaching Indicators; Comparing Students' and Faculty Views of Sabzevar University of Medical Sciences. *J Med Educ Str.* 2016;8(1):1-6.

32. Ward TJ, James KL. Student Participation and Performance in a Graduate Accounting Theory Class. *J Academy Educ Lead.* 2015;1;19(2):143-151.

33. Ghanbari S, Ardalan M, Beheshti rad R, Soltan zadeh V. Professional Ethics of Faculty Members and Their Relationship with the Quality of Higher Education. *J Ethics Sci Tech.* 2016;10(2):40-50.